

Mykolas Römeris.

Gimė 1880 m. gegužės 7 d. Bagdonišchio dvare, Kriaunų sen. Mirė 1945 m. vasario 22 d., palaidotas Vilniuje.

Vienas iškiliausių XX amžiaus Lietuvos demokratų ir teisininkų, vadinamas Lietuvos konstitucinės teisės tėvu, publicistas ir istorikas, Vytauto Didžiojo universiteto rektorius ir dėstytojas, visuomenės veikėjas.

Mokslo kelią M. Römeris pradėjo Bagdoniškyje. Čia giminėje visą gyvenimą buvo ir jo širdis, kaip pats ne kartą pabrėžė, kad be Bagdonišchio jam esą sunku įsivaizduoti savo gyvenimą, būtent per Bagdoniški jis matęs ir jaučias Lietuvą, o būdamas toli nuo tėviškės, prisipažino, išgyvenęs skausmingą nostalgiją. M. Römeris baigė Peterburgo Imperatoriškąją teisės mokyklą (teisę), bet iš principo nusiteikęs netarnauti caro įstaigose, išvyko studijuoti į Krokuvos Jogailos universiteto Filosofijos fakultetą (istoriją), vėliau į Paryžiaus Laisvąją politinių mokslų mokyklą (politinių mokslų). 1905 m. baigęs studijas apsigyveno Vilniuje ir įsijungė į aktyvią visuomeninę ir publicistinę veiklą. Reikšmingiausi šio laikotarpio darbai buvo demokratinės pakraipos dienraščio „Gazeta Wilenska“, propagavusio tautų bendradarbiavimą ir kėlusio Lietuvos lenkų dalyvavimo lietuvių nacionaliniame judėjime klausimą, 1906 m. sukūrimas, taip pat stambaus veikalo lenkų kalba „Lietuva. Tautinio atgimimo studija“, tapusio pirmąja moksline studija lietuvių tautinio atgimimo istorijos klausimu, 1907 m. parašymas.

Ypač turiningi bei produktyvūs M. Romeriui buvo tarpukario Lietuvos Respublikos gyvavimo metai. Nepriklausydamas politinėms partijoms per palyginti trumpą laiką jis įsiliejo į iškiliausių valstybininkų gretas. M. Römeris paskirtas apygardos teismo, o netrukus Vyriausiojo tribunolo teisėju. 1928 m. paskirtas valstybės tarybos nariu, kurioje dirbo iki 1933 m. Jam 1932 m. buvo patikėtos Lietuvos tautinio teisėjo pareigos Hagos tarptautiniame teisingumo tribunole, šiam nagrinėjant bylą dėl Klaipėdos krašto Statuto interpretavimo. Tą bylą Lietuva laimėjo. Byla turėjo didelį tarptautinį atgarsį, sutvirtinusį Lietuvos suverenitetą Klaipėdos kraštui.

Pedagoginį darbą pradėjo 1922 m. Kaune, Lietuvos universitete, jį reformavus, paskirtas Vytauto Didžiojo universiteto profesoriumi (net tris kartus buvo išrinktas rektoriumi ir šias pareigas su pertrauka ėjo septynerius metus). Nuo 1940 m. iki pat mirties dirbo Vilniaus universitete. Įvairus ir gausus prof. M.

Römerio mokslinis palikimas. Tai daugybė monografijų ir veikalų, mokslinių straipsnių, kurie buvo spausdinami Lietuvos ir užsienio teisiniuose leidiniuose. Būdamas eruditas drąsiai reiškė ir gynė savo mintis, mokėjo nuodugnai, įtikinamai ir vaizdžiai jas argumentuoti, domėjosi ir tyrė įvairias administracinės, baudžiamosios, tarptautinės ir kitų teisės šakų, taip pat istorijos mokslų, problemas. Tačiau pagrindinė jo mokslinio darbo sritis – konstitucinė teisė, kurioje visuotinai pripažintu autoritetu laikomas iki šiol. Prof. M. Römeris buvo pripažįstamas vienu iš geriausių Lietuvos universiteto teisės fakulteto pedagogų, kūrybiškas, nuolat ieškantis efektyvesnių žinių perteikimo formų. M. Römerio pasiekimai moksle pastebėti ne tik Lietuvoje, bet ir užsienio šalyse: išrinktas Čekoslovakijos Mokslo ir meno akademijos, Tarptautinio Prancūzijos revoliucijos instituto nariu, Rumunijos Karališkojo administracinės teisės instituto nariu korespondentu.

Senos bajorų giminės palikuonis, kaip idealą regėjęs istorinės Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės atkūrimą, taikų ir lygiateisį jos tautų, ypač lietuvių ir lenkų, sambūvį, galiausiai pasirinko tarnauti tam, kad būtų sukurta moderni, europietiška tautinė Lietuvos valstybė. Jis ne kartą susidūrė su permainingų okupacinių valdžių reakcijomis, tačiau liko ištikimas Lietuvos valstybingumo idėjai. M. Römeris yra palikęs keturiasdešimt savo dienoraščio tomų (1911–1945), apie krašto politinius sūkurius ir asmeninę patirtį. M. Römeris yra pasakęs: „Taigi, nei lietuvių tautinis judėjimas, nei joks kitas socialinis procesas Lietuvos visuomenėje negalės man būti svetimas <...>. Šia prasme lietuvių tautinis judėjimas esąs ir mano, kaippo Lietuvos piliečio, reikalas“.

Apdovanojimai ir atmintis

1928 m. apdovanotas Gedimino II-ojo laipsnio ordinu.

1933 m. Vytauto Didžiojo II-ojo laipsnio ordinu.

1936 m. Latvijos Trijų Žvaigždžių II-ojo laipsnio ordinu.

1936 m. išrinktas Prancūzijos Garbės legiono karininku.

2000 m. Vytauto Didžiojo universitete buvo atidaryta M. Römerio teisės skaitykla.

2004 m. Lietuvos teisės universitetui suteiktas Mykolo Römerio vardas.

2006 m. įsteigta prof. M. Römerio vardinė premija, kuri skiriama už aktyvią veiklą, ugdant pilietinę visuomenę.

M. Römerio vardu yra pavadintos gatvės Rokiškyje, Kaune, Trakuose.